

గీతా హృదయము

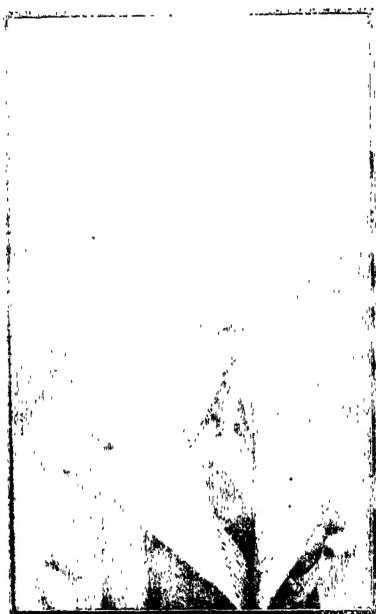

డాక్టరు శంకర శ్రీరామారావు
రాజచంద్రారావుపేట
ఏలూరు.

శర్వస్వాధ్యయము
గ్రంథకర్తవి

శ్లో 12 అక్షరాలు

ఏ లూ రు.
మంజువాణీ మద్రాక్షకాల.
1947

అంబేద్కర్ సేవకాండ,

పేజీ ౧౦౬.

తొలి పలుకు

శ్రీమద్భగవద్గీత భారతీ యేతిహాసము నందలి యొకానొక క్లిష్టసమయమునఁ గృష్ణభగవానుని రస నాగ్రమునుండి వెలువడిన జ్ఞానధార. అది నరునకు నారాయణుం డొసంగిన దివ్యసందేశము. సంశయ గ్రంధులను గరగింపజాలు నమృతరసాయనము. అర్జున హృదయకుహరము నావరించిన యజ్ఞానాంధకారమును బాప నుదయించిన జ్ఞానభాస్కర తేజోరాశి. ఈ గీత గానముచే బాధుని హృదయమునఁ గరుడు కట్టిన విషాదము కరిగి, నీరై, నిష్కామ కర్మరూపమునఁ బ్రవహించినది. అర్జునుడు వీరాతి వీరుడు. ఉత్తమక్షత్రియ వంశసంభూతుడు. సహృదయుడు. కాని నరమాత్రుడు కావుననే మానవ సహజమృగు దౌర్బల్యము నకు లోనై కర్తవ్యమును నిర్ణయింపజాలక, ధర్మ సందేహమును దీర్చుమని కృష్ణ పరమాత్మను వేడుకొని నాడు. ధర్మక్షేత్రమగు కురుక్షేత్ర యుద్ధరంగమున కురుపాండవ పైస్య మధ్యభాగమునుండి, యుభయ పక్షము లందలి బంధుమిత్రుల విలోకించి నంతనే యాతని హృదయమున నొక సంశయాంకురము పొడమినది. చూచుచున్నంతలో నది పెరిగి విశ్వరూపము దాల్చినది. ప్రళయ ఝంఝానిలము వీవ మొదలిడినది. దాని తీవ్రతచే నిరస్తతేజుడై మూర్తి దాల్చిన కర్తవ్యతా మాధ్య మట్లు తేరుపై జటికిలబడినాడు. “ఇహిక.

గీతా హృదయము

సామాజ్య వాంఛాపితాచమునకుఁ బ్రాణతుల్యులగు వీరి నెల్లర బలి యొసంగ వలసిన దేనా!" అను నదియే ధర్మ సందేహము. తనకుఁ జెలియై చుట్టమై సచివుండై యనేక ప్రమాదములనుండి తప్పించిన కృష్ణుని ధర్మనిర్ణయముఁ జేయుమని పార్థించినాడు.

భక్తపరాధీనుడగు మాధవుఁడు శిష్యునిదుశ వస్థం గాంచి జాలిపడినాడు. పార్థసారథిగావునఁ గర్మసారథ్యమునకుఁ గడంగి, గీతాగానము నుపకరిమించినాడు. శ్రమఁజెందిన పార్థహృదయరంజకత్వము కొరకుఁగాఁ జోలు గానకళాసాధనమును జేబట్టినాడు. తద్వారమున బ్రహ్మవిద్యామృత ధారలను బితికి, శిష్యుని జ్ఞానపిపాసఁ దీర్చినాడు.

తొలుదొల్త, విషాదధ్వాంతమున మరుగువడి యున్న ఊత్రీయధర్మమును స్మరణకుఁ దెచ్చినాడు. పిదప, సాంఖ్య సిద్ధాంతముచే దేహ మనిత్య మనియు, నాత్మ నిత్యమనియు నిరూపించినాడు. సర్వవ్యాప్తమగు నాత్మకు స్వపర భేదము లేదనియుఁ జెప్పి "నా", "నీ" యను భేదములను విడువమని బోధించుచున్నాడు.

తరువాత, కర్మయోగ సారము నుపన్యసించుచు గీతయొక్క మూలసిద్ధాంతమును గరతలామలక మొనర్చుటకుఁ గాను, వివిధరీతులఁ గర్మఫలత్యాగమును బోధించుచున్నాడు. స్వధర్మనిర్వహణమే మోక్షసాధక

మనియు, కర్మఫలత్యాగమే ఉత్తమోత్తమమగు సన్యాస
మనియు, లోకసేవాధర్మమే యజ్ఞమనియు, కట్టు, బొట్టు,
జుట్టు, మొదలగు బాహ్యుడొబరములు నిరర్థకములనియుఁ
జెప్పి, ఆత్మశుద్ధికై ప్రయత్నింపుమని బోధించు
చున్నాడు.

సాధకునకు ఆత్మసంయమముయొక్క యావశ్య
కత నిరూపించుచు, మోక్షమందిరమునకుఁ దాళపుఁజెవి
మనమున వేలఁగట్టబడి యున్నదనియు, సాత్త్వికాహం
కాది నియమములచేతను, ఏకాంతభక్తిచేతను, నిశ్చల
ధ్యానయోగమునను, దానిని స్వాధీనముఁ జేసికొనవచ్చు
ననియుఁ జెప్పుచున్నాడు.

తరువాత, మానవహృదయ మందలి దైవాసుర
ప్రవృత్తులయొక్క నిరంతరసంఘర్షణనుగుఱించి చెప్పుచు,
దేవతాప్రవృత్తులే జయించిన నతఁడు దేవతామూర్తియై
విరాజిల్లుననియు, అసుర ప్రవృత్తులే గెలిచిన రాక్షసా
కృతిఁ దాల్చి సుయోధనునివలె లోకకంటకు. డగు
ననియుఁ దెలుపుచున్నాడు.

ఈ మెట్లన్నీంటిని దాటించిన పిదప నర్జునునకుఁ
దనయందుఁ గల గాఢవిశ్వాసమును మఱింత దృఢ
మొనర్చుటకుఁ గాను, ఆదిమధ్యాంతరహితమ్మను, సనా
తనమును, సర్వభూతాత్మకమును, అక్షరమును నగు తన
స్వరూప తత్త్వమును గతానుగతికముగఁ జెలియఁజెప్పు
చున్నాడు.

గీ తా హృ ద య ము

అమృతోపమానమగు సేదివ్యగానము నాలించిన యౌజనునకు రససిద్ధియు, జ్ఞానసిద్ధియు సేకకాలమున లభించినవి. కృష్ణపరమాత్మచే వర్ణింపబడిన యా విశ్వరూపమునుగాంచఁ గుతూహలము వొడమినది. తద్దర్శన భాగ్యము లభింపఁజేయుమని ప్రార్థించినాడు. జ్ఞాన బోధచేఁ బరిపక్వ హృదయుడైన భక్తునకు దర్శనభాగ్య మొసంగు తరుణ మాసన్నమైనది, ఇంక నాలసింపఁ బని లేదు. తన దివ్యరూపమును భక్తుని కనులముందు ప్రదర్శించినాడు. ఇంక గావలసిన దేమున్నది? విశ్వరూప సందర్శనమైన వెనుక సంతయగ్గింధులకు దీర్ఘ సూత్రములకుఁ దావెక్కడ? హృదయమధన మైనది. అమృత కలశము చేఱిక్కినది. అర్జునుడు కృతనిశ్చయుడై స్వధర్మ నిర్వహణకై కార్యరంగమున దూకినాడు. ఆత్మ విజయునకు విజయమేకదా ఫలము!

నే నీ చిన్న పొత్తము రచింపఁబూనుట కేవల తాత్మానుభూతికిఁగాని, పాండిత్యప్రకర్షకుఁ గాదు. నేఁజేయునది క్షణమైనను దీరిక లేని వైద్యవృత్తి. రోగభూతముల ప్రళయాట్ట హాసముల నడుమఁ గవితాప్రణయము!

వైద్యరమతోడ బాల్యవివాహ మయ్యెఁ
దొలుత; నామీద ననుగోరి వలచే గవిత;
సవతిపోరయ్యె మానస సదన మందు,
శాంతినెలకొల్పఁ గదవమ్మ! శారదమ్మ!

జీవనా ధారమైన విశిష్టవృత్తి
 వీడు టాత్కర్మమును వీడు టగును,
 ప్రాణసముద్రమైన కవితాప్రపత్తి విడువఁ
 గట్టెమాత్రమే మిగులు శుష్కముగ జగతి.

ఈ రెంటికిని సమన్వయము ఆత్మజిజ్ఞాస. ఇంకొక
 దొల్ల గీతాపఠనముచేత నన్నుఁ బురిగొల్పినది మహా
 త్ముని "Young India" వ్యాసములందలి మధురగీతా
 నాదము. మహాత్ముడు మహాత్ముడగుటకు గీతావ్యా
 సంగమే కారణమేమో? అది మొదలు క్లిష్టసమస్యల
 నెదుర్కొను నప్పుడెల్ల గీతాసాహాయ్యమును బొందు
 చుంటిని. జీవితనిఘంటువైన గీత, ఆనాటి నరునకేగాదు;
 సర్వకాలములందును, సర్వమానవులకును, సర్వసంశయ
 విచ్ఛేదకమని నానిశ్చితాభిప్రాయము. వైద్యవృత్తి
 యందలి నాయనుభవములను గీతాహృదయమున నానఁ
 బెట్టి, కవితాముఖమున వెలువరించి, ఈత్రీపథసమన్వయ
 మున కానందించుటే, నా యీగ్రంథ రచనకుఁ బ్రధాన
 లక్ష్యము.

భక్తికి భూలోకమున,
 రక్తికి రసలోకమందు, రమ్యతరంజా
 ముక్తికిఁ బరలోకమున,
 భక్తిం జరియించుచుండు భాసురలీలన్.

ఈ గీతాదుగ్ధవారాశినుండి నా హృదయమున

శీ తా హృ ద య ము

బట్టినంత యనుభూతిని గ్రహించి, యద్దాని నా స్వల్ప
పక్షాదర్శణాబునఁ నిటఁ బ్రీతిబింబింపఁజేసితి. ఇందలి
దొసగులను బాష్పాలు మన్నింతురుగాక !

ప్రథమ ముద్రణప్రతులు పఠించిన పండితమ్మన్య.
లనేకులు తమ తమ యభిప్రాయములను నా కందజేసిరి.
అందు రెండు మాత్రమిందు పొందుపరచితిని.

గ్రంథకర్త

అభిప్రాయములు.

శ్రీమాన్ జె. కె. గోపాలాచార్యులుగారు,

న్యాయవేదాంత విద్వాన్; కోరుకొండ.

ఒకనా జాకస్మికముగ నా సోదరులచే నీ “గీతా హృదయ” మనెడు చిన్ని పోత్తము విమర్శనకై నాకు ప్రసాదింపబడినది. అదియొక శుభమూహూర్త మనక తప్పదు. నాటినుండియు నా గీగ్రంథము నందలి యభి. మానము అసలు గీతయందు కంటె యినుమడింపఁ దొడంగి కంఠస్థీ కరణమునకుగూడఁ బ్రోత్సహించుచు న్నది. అందులకుఁ గారణ మీ నిర్దుష్ట సంగ్రహీకరణ నైపుణ్యమును, మృదుమధుర పద్యరచనా వైఖరియు, సక్రమ సోపానసన్నిభ సన్నివేశమును, మానవ జీవితో న్నతి కనుగుణమగు సమన్వయ శక్తియు, నిర్దుష్ట గీతా చార్య హృదయోద్ఘాటన నైపుణియు ననుట యతిశయోక్తి గానేరదు.

అనేక వాదోపవాదములలో నొప్పెడు కొన్ని ఘట్టముల నిపుణుడగు ప్రాడ్వీవాకునిభంగి నేరుపుతో సువేలవముగ నాంధ్రీకరించుట గ్రంథకర్త విజ్ఞానావధిని సాటుచున్నది. గ్రంథమును చదువుచుండ మాటలాడు చున్నటులే గోచరించుట గ్రంథకర్త రచనాపాటవము నకు నిదర్శనము.

గీతా హృదయము:

నా దృష్టిలో గీతాభిమాను లెల్లరును యీగ్రంథమును కంఠస్థ పఠచి నిత్యము ననుసంధించుచుండిన గీతార్థము అన్నియుఁ గరతలాఙ్గలక మగుటయేగాక గీతాచార్యుని ప్రేమచు జూరగొనుటలో సుదియ మిసుమంతయు లేదు. గీతాహృదయమును గుఱైరుగుటకు “గీతాహృదయ” గ్రంథమును మించిన గ్రంథాంతరము గాన్పింపమి విద్యాధి కాదు లీ గ్రంథము నొక పాఠ్యగ్రంథముగ నిర్ణయించి విద్యార్థులకు మహోపకారము గావించురని వేడుచున్నాను.

తే॥ కం॥ గోపాలాచార్యులు.

బ్రహ్మశ్రీ కవిసార్వభౌమ దుర్భాకరాజశేఖర
శతావధానిగారు, ప్రోక్షటారు.

ఈ కవి కవిత్వము తమ శ్రేణిలోనిది. లలితము
లైన శబ్దములతో ధారాశయైన ధారతో, పేశలయైన
శైలితో, మెత్తని వృత్తితో, మంచి రసస్ఫురణముతో,
మధురాతి మధురసమాన ధోరణితో, పుష్పములైన
భావముతో, గ్రంథమంతయు జక్కని పాకమున నడిచి
నది. అధునికులలో యిట్టి రసవత్కవిత్వము వ్రాయువారు
కొలదిమంది మాత్రము కలరు. యతిప్రాసముల పట్టిన
నీకవి యిసుమంతము గట్టించినవాడుకాదు. ఎచ్చటనే
శబ్దము వాడిన నుత్తమరసము ప్రభవించునో అచ్చట నట్టి
శబ్దమునే వాడినాడు.

“తేజోమయోవా”క్కను వాక్య మీయనయెడ
నస్వర్థమగుచున్నది. ఈ గ్రంథము సర్వవిధముల గొని
యాడ దగినది. ఇది కవి కృషి చేసిన ఆంధ్ర సారస్వతాం
బుధినుండి వెలువడిన యమృత మహాకలశము. ఆంధ్ర
దేశము నందంతట వ్యాప్తికి రాదగిన గ్రంథము.

కవిసార్వభౌమ దుర్భాకరాజశేఖర శతావధాని.

అంకితము .

శ్రీమద్భానుకులార్ధిసోముని కృపా
శీర్వాద సంలబ్ధ వి
ద్యా మాధుర్యసముద్భవం బయిన కా
వ్యం బాటనిద్దాని నా
రామాప్రిద్యయ మందె యంకిత మొన
ర్పన్ బూనితిన్ భక్తిమై
క్షేమంబై, తిరమై, విభూతిమయమై,
చిత్తాబ్జ మేపారగన్.

శ్రీకారస్తవము

శ్రీకారమ్మ శుభపద మ్మనుపశ
 స్తీన్ బుద్ధిబాటించి, తత్
 పాకాతమ్మనః గూరుచుండి, రచనా
 పారంభసంరంభిచై,
 శ్రీకృష్ణప్రతిపాదితమ్మ, సకల
 కేయో నిధానమ్మ, గీ.
 తాకావ్యమ్మను జేతబట్టితి నను

త ప్రేమభావోన్నతిన్.

భారతీస్తవము.

గీతాసాగరమున్ మధించి, యుభయ
 తేమకరంబైన వి
 ఖ్యాతజ్ఞాన సుధారసమ్మగొని, బ్ర
 హ్మనందమున్ బొందఁగాఁ
 జేతోవీధి దలంచి, నిస్తులవచః
 శ్రీసత్త్వసంలబ్ధికై
 మాతృస్తవ్యముఁ గోరివచ్చితి, సుతు
 బాలిపవే భారతీ!

గీ తా హృ ద య ము

వి నా య క స్త వ ము

వాసిరి పచ్చముల్ పదులు

వందలు, వేలు, వినాయకస్తుతుల్
భాసురలీల సత్కవులు;

భక్తిన్ ? లేక భయమ్ముచేతన్ ?
దాసజనాంతరంగ పరి

దాసము తత్కరుణాకటాక్ష వి
న్యాసము, సర్వసంకట వి
నాశము, దానికి దోసి లొగ్గితిన్.

కృష్ణ స్త వ ము

భగవద్గీతలలోని నీనుడువులన్

బాటించి సర్వస్వమున్
దెగి నీ కర్పణచేసినాడను పభూ !

నీ వాడనా తెంచి ప
ల్వగలన్ ముంపక జ్ఞానభక్తికలనన్
భవ్యాత్ముఁగాఁజేయుమో
ఖగరాడ్వాహన ! దుగ్ధవార్ధిశయనా ?
కౌంతేయ సంరక్షణా !

ఓ నవనీతకోమలమ

హోజ్జ్వల చారుతర స్వభావ! ఓ

గానకళాకలాప పరి

కల్పిత భక్తజన ప్రేమాద! ఓ

ధ్యాన సమాధి లక్ష్మ్య పర

మార్గసుధా నిలయుట! వేగ రా

వే! ననుఁగావవే! హృదయ

వీధి నొకించుకఁ దాండ వింపవే!

నేవళమైన పూవున జ

నించిన కమ్మనితావి వోలె; న

ద్యావసహస్ర) గర్భిత సు

ధామయ కోకిల గాన మట్లు బృం

దావన గోపికాహృదయ

దామము లందలి ప్రేమభాతి; మ

జీవిత మున్నతాశయ వి

శిష్టముగా నెరవేర్చు మాధవా!

నీ రమణీయ కాంతిమయ

నిర్మల శారదచంద్ర చంద్రికా

సార ధునీ తరంగముల

సండిట విందుల నారగించు ప్రే

గీ తా హృ ద య ము

మారుణనేత్ర సారసచ

యమ్మున కైహిక ధూళిధూసర

ద్వారవినోద శుష్క-సము

దాయము మోడమొసంగ నేర్చునే!

క వి ప్ర శం స

జగదుద్ధారణమే ప్రయోజనముగా

స్వాంతమ్మునం దెంచి, లో

తు గనుల్ త్రవ్వె, యనర్పిదివ్యమణి సౌ

దోహమ్ము లోకమ్మునన్

దెగువం జల్లిన పూర్వసత్క-ఫల బు

ద్ధిప్రభ వాంఛోనిధిన్

విగతస్వార్థుడనై మునిగెద, రసా

విరూఢత నమస్థితిన్.

పి తృ స్మ ర ణ

జంతును గొంతులేని సర

స ప్రితిభాయత దివ్యమూర్తి, ప్రే

మాంకసమాధి నిశ్చల శ

శాంకరుచిప్రియ చారుకీర్తి, న

గీ తా వృ ద య ము

వృంకసువర్ణప్రీతి నిడి

యాశువు చెప్పిన జ్ఞానశక్తియూ

శంకరసుబ్బరాయ గుణ

సాగరు మత్పితృపాదుఁ గొల్చెదన్.

ఆ చా ర ము

గీతార్థమ్ముచు గీతపద్యముల లో

కే మాచ్చు టాచారమై

భ్యాతిగన్నది తెనునాట, భగవ

ద్ధానామృతాస్వాదనన్

జేతమ్ముల్ ద్రవియింప, సత్త్వగుణ మ

శీనాదమాధుర్య సం

జాతానంద సమృద్ధి బాడు నివిగో!

శాసూల మత్తేభముల్.

* * *

*****హృదయము*****

—:0:—

మానవ జీవిత మృత్యునెఱు

ముజలకావ్యము వ్రాయబూను నె

వ్యానికి నైన, సందుగల

వ్యాకరణాది సమస్తసంశయ

గ్గానులదీర్చు జీవిత ని

ఘంటువు గీత; తదర్థ వేదికా

వానికి జీవయాత్ర నిరు

ప్రదవమై కొనసాగు నిచ్చులున్.

గీతా హృదయము.

—:0:—

అర్జున విషాదయోగము.

రంగము.

(ధర్మక్షేత్ర) మగు కురుక్షేత్రము-యుద్ధసన్నద్ధములైన కురుపాండవ
సైన్యములు-అందు బాండవ సేనాపతిధర్మమున శ్వేతాశ్వ
ములు పూర్ణివ రథముపై కృష్ణారుదులు.)

అర్జు:—

బావా! యుద్ధము సేయవచ్చిన మహీ
పాలప్రవాహమ్మునన్
నావా రెవ్వరొ? వారివా రెవరొ? సం
దర్శించునందాక, దే
రావైపించుక సాగ నిచ్చి రణమ
ధ్యంబందు నన్నిల్పుమీ!
భావోద్రేకము మిన్నముట్టెను నపూ
ర్యభ్రాంతి విక్రాంతమై.

(కృష్ణుఁ డట్లు యొవర్చి అగునుండు ఉభయసైన్యము లందఱి
బంధుమిత్రుల విలోకించి)

వీరింజూచినయంత నాహృదయ మా
వేళమ్మునం డూగె, జే
జారెన్ గాండివ, మంగముల్ వడకె, బా
ష్పశ్రేణి వర్షించెడిన్.

నీ తా హృదయము

నోరైడెన్, బులకల్ జనించె; బసికం
దున్ సన్ గటాక్షించి, యీ
పారావారము నుత్తరించు సులభో
పాయంబు బోధింపవే !
సరమాత్రుండను, సంశయాత్ముడను, జి
తాక్రాంతచిత్తుండ; నీ
ధరణీనాథ చమూసమూహముల మ
ద్బాణాన్ని నింకించి, మా
కురువంశక్షయకారణవృథకు సం
క్షోభించి, తత్పాపమున్
భరియింపండరమా ! రమాతమణ ! సం
పద్వైభవ వాకాంక్షినై.
ఆప్తప్రాణహస్తైక సాధ్యమగు తా
జ్యప్రాభవం బేల ? ని
ర్లిప్తస్వాంతుడనై యరణ్యమున వ
ర్తింపంగరాదో ? సదా
తృప్తిగాంచుచు మాధవా ! హృదయ సం
దిగ్ధస్థితిన్ బాపి సం
తప్తాత్మున్ నను నేలుకొమ్మికి విషా
దధ్వాంత విధ్వంసివై.

అర్జున విషాద యోగము

దుష్టసుయోధనుండు పలు

హృదగముల్ పచరించి ధర్మమున్

నష్ట మొనర్చి మ మ్మిట్టల

నాశము చేయఁగడంగెఁ గాక; నే

శిష్టుండ నయ్యు బంధు హిత

శిష్య గురుక్షయ మెట్లు సేతు; నీ

క్షిప్తసమస్య నా హృదయ

కీలకమున్ గదలించె నచ్యుతా !

పాపాత్ములఁ బరిమార్చినఁ

బాపంబే కలుగుఁ గానఁ బావనచరితా !

అపని నాపని కాదికఁ

గోపిపకు మయ్య ! కుసుమ కోమలభావా !

(అని విల్లములు పారవైచి కర్తవ్యతామూఢుండై విషదాంత
రథగుడై ఉదాసీనమతిఁ దేరువై గూరుచుండె.)

* * *

కృష్ణ—పాపా!

వీరక్షత్రియవంశ సంభవృడ పీ
 వే దుర్బ లాత్మృండై
 పారంజూచిన, తాత్రధర్మమితి ని
 ల్వ న్నేర్చునే భూమిపై ?
 కారవ్యుల్ నినుజూచి నవ్వరొకా? స్వ
 ర్గద్వారమా నాహవ
 ప్రారంభమ్మున దీర్ఘసూత్రముల న
 ల్లంజెల్లునే? ఘ్నినా!
 ఈదేహమ్ములు నశ్వరమ్ములుకదా!
 యుద్రాత్మజా! వీనికై
 భేదం బందెద వేల? జీవితకుడు
 క్షేత్రమ్మునక స్వీయమ
 త్యాద నిల్పుమ! ఆత్మనిత్య మనువే
 దార్థమ్ము బాటింపుమా!
 ఈదౌర్భాగ్యవిషాదనాదయుత సా
 హిత్యంబు నీ కేటికి?
 గిట్టటకే పుట్టెను యీ
 కట్టెల నెటు జంపుదంచు, గాసిలె దేలా?
 పుట్టిన పుట్టవు కెనయగు
 దిట్టదనముపూని ఋణము దీర్చుము వత్సా!

పూరుషుడు జీర్ణ తస్త్రిమ్ము బారవైచి
కొత్త పుట్టుబు మైదాల్చి కులుకు పోల్కి
వేషములు మార్చుచుండు ననీన ఫణితి
నొతియేకాని చావు లే దాత్మ కెపుడు.

“నా” “నీ” భేదములక రచించుకొని దీ
నత్వమ్మునక శుష్క-వి
జ్ఞానాభాసము వెళ్ళబోసెదవు శి
ష్యా! చావులు బుట్టువుల్
జ్ఞానిక సుత కలుపనేరవు సుమా!
సత్యంబు యోజించినక
“నా” “నీ” భేదములేక యాత్మ జగ ము
తా తానయై వెల్లడుక.
ఈ తత్త్వమ్మును గుర్తెఱింగిన ఘనం
డేచింతయుక లేక ద్వం
ద్వాతీతమ్ముగు బుద్ధి నిశ్చలత నా
త్మానందముక బొందుచుక
శ్వేతస్వచ్ఛ మనోబ్జసుందర కళా
వేదిన్ సుఖాసీనుడై
నాతో వియ్యముఃబొందెడుక విషయస
న్యాసమ్ము కట్నమ్ముగా.

క ర్మ యో గ ము

క ర్మ

జననంబండిన సర్వజీవులు మదా
జ్ఞా బద్ధులై నిత్యమున్
బనులం జేయక తప్ప దన్నప్రకృతి
ప్రాబల్యముం బట్టినా
“కనులం గారముఁ గొట్టలే” రెవరు శి
క్షార్హుల్ సుమా సోమరుల్
పనులంజేయు విధానముం చెలిపెదన్
భావించి పాలించుమా!
నరకం బంచును స్వర్గ మంచును నుప
న్యాసంబు సాగించి సో
మర్మివై పామరునట్ల నీవిపుడు క
ర్మత్యాగముం జేయఁగా
సరియకానే? నిను నమ్మి వచ్చిన మహా
నై న్యంబు నీ వెంటనే
పరుగు లెవ్వడె? యింతకన్న నరక
ద్వారంబు వేరున్న దే?
ధరలోఁ బండితు లాచరించు నదియే
ధర్మంబుగానెంచి పా
మరులుం జేయుట సుప్రసిద్ధముకదా!
పారా! యనర్థమ్ము సు

గీ తా హృ ద య ము

స్థిరబుద్ధి దలపోసి యాత్మ గుణ ని
క్షేపము గాలించి, క
ర్మరహస్యమును జిక్కఁబట్టుకొని, క
ర్తవ్యముఁబాలింపుమా!

‘జనకాదుల్ కృతసిద్ధు లయ్యును నిరా
శా భాస మానాత్ములై
యొనరం జేయరె! లోకసంగ్రహణ వి
ధ్యుక్తములౌ కర్మముల్
పొనరింతున్ బహుకర్మ లేనును స్వయం
భూతుండనై యుండియున్
వినుమీ యోగ మమోఘశక్తియుత ము
ర్విన్ ముక్తి సాధిపగన్.

ఫలముల్ గోరక నిత్యకర్మరతుడై
వాంఛల్ విసర్జించి ని
శ్చల చిత్తమ్మన భక్తి పీఠ విడిచి వి
శ్వాసమ్ము చేయూతగా
దళితాబ్జాత దళోపవిష్ట సలిల
త్యాగోపమానమ్ముగా
నిల వర్తించెడి కర్మయోగికి సుఖం
బే నిత్తు నీ యా యెడన్.

స్వ ధ ర్మ ము

చాతుర్వర్ణములన్ సృజించితి, గుణ
 స్వాతంత్ర్యమున్ బట్టి, వా
 కేతధర్మ నియు కర్మములఁ గో
 ర్కెల్ వాసి, శ్రద్ధాశులై,
 భూతప్రీతికరమ్ముగా నొనరుపన్
 బుత్తైచి యున్నాడఁ; నీ
 వాతత్వార్థ మెఱింగి కర్మఫలమున్
 ద్యాగమ్ముఁ గావింపుమాఁ
 ఎవ కేవృత్తిఁ జరిప నర్హతములో
 యెవ్వారి కవ్వారె బు
 ధ్యవకాశమ్ములఁ జూచి యెన్నుకొని, త
 త్తధర్మకర్మమ్ములన్
 సవనప్రాయముగా నొనర్పవలె; నీ
 చం బాత్మధర్మం బటం
 చవని జల్క-నజూడరాదు పరధ
 ర్మాపేక్ష, నో భారతా!
 ఆదర్శమ్ములఁ గొన్ని దృష్టిపథమం
 ద్ద్రశాంతము న్నిల్పి, మ
 ర్యాదామోదవిరోధబాధలను ని
 ర్లక్ష్యమ్ము గావించి యా

గీతా హృదయము

హృదస్వాంతమతోడ నిత్యవిధు లె
 ల్లం జేయుచున్, భాతికో
 న్నాదం బంటియు నంటకుండు సతడే
 మాన్యుండు ధాత్రిస్థలిన్..

యజ్ఞము

పరసేవానియమాగ్ని హోత్రమున స
 ర్వత్యాగముం జేయుటే
 వరయజ్ఞం బని యెంచు, మందలి హవి
 ర్భాగమ్ముచే దృపులై
 సురభావమ్ములు దైత్యభావముల సం
 త్కొభంబు మాయించి, సు
 ష్ఠిరశాంతి న్నెలకొల్పు మానసమునం
 జేగంట మ్రోగించుచున్.

దైత్యభావమ్ములను వీడి తనరుకన్న
 మోక్షమన వేర యున్నదే పుడమిలోన?
 నాత్మగృహమునదూగుటయ్యాలలోన.
 బిడ్డ నిడుకొని యూరెల్ల వెదకనేల?

క ర్మ యోగము

దానము

అన్యాయార్జితవిత్తము దొక సహ
 ప్రాంశంబు నే సంస్థకో
 మాన్యం బిచ్చి కితాబులక బడయు డు
 బాచారమే దానమై
 మాన్యత్వమును గాంచుచుడు; భవసా
 మాజ్యమ్ము సర్వస్వమున్
 మాన్యత్వస్థిరబుద్ధి నిచ్చుటె వదా
 న్యత్వంబు కుంతినుతా!

తపము

కృపతో నిన్ను సృజించి, పోషణకు నై
 వృత్తుల్ విచారించి, తో
 రపువాత్సల్యముతో నిజాంగణముఁ జే
 రక దారులం దీయు, ని
 త్యపదార్థ ప్రణయార్తసంజనిత సం
 తాపంబె; యుత్కృష్టమా
 తపమంచుం దలపోసి, తద్రవ్యతప
 త్వస్థైర్యమున్ బూనుమా!

గీతా హృదయము

జపములు, దేవీపూజలు,
తపములు, జడదాచివేషధారణలేలా?
కృపమాని దీనజనులను
దవదప నుడికించు నసుర తాపసుల కిలక.

డా० బి० కా० చా० ర० ము

అచారమ్ములుఁ బూజలుక గతిసమా
నాహారపు స్నేహముల్,
వాచాలత్వపరంప రాతిశయనకా
వాదాతివాదమ్ములుక
“దూ” “చా” తప్పక నర్థహీనసరణిం
దూఁగాడు శాస్త్రమ్ము లే
లా! ఖాటుక! గరుణావిహీనుడగు వా
లాయంపుఁ గర్మిష్ఠికిక.
నామా ల్వెట్టిన, బూది వెట్టిన, సదా
నారాయణా! శ్రీహరి!
రామా! కృష్ణ! యటంచు మొత్తుకొనినక
రాధాంతసిద్ధాంతముల్
ప్రమాణ్యప్రతిభేదముల్ పవలు శేత
వాదించి శోధించినక
బ్రేమజ్యోతి వెలుంగనట్టి మనుజు
పేతమ్ము శోభిల్లునే!

మేనోబంధుర జీవితప్రణయమే
 మేలంచు భావించి, హృ
 న్మాధుర్యము తిరస్కరించి, భవకా
 మ్యస్యంద నారూఢులై
 అధివ్యాధి మహాంధకారమున, హిం
 సారణ్య మధ్యమున
 సాధుత్వమును సుహరించు మృగయా
 సంరంభముల్ సెల్లునే!
 భారుంబూరు మటంచుఁ జౌకదరగ
 ప్పాల్గొట్టు పొత్తములన్
 బారుదప్పక వల్లవేసికొని స
 ర్వజ్ఞానసాక్షాశముల్
 జూరంగొచ్చు విధాన శిష్యతతికిన్
 జోద్యములన్ జెప్పు ని
 స్సారు ల్పించకు, లక్ష్మివారిదెస ని
 హారుణ్యమే పుణ్యమా!

గీతా హృదయము

ఆత్మ సంయమము - సాధన

మనమున చేలగట్టబడి

మంజులవైఖరి గ్రాలుచున్నదా

కనకపుదాళపుజెవియ

కల్మషయోగ నిరూఢచిత్తుల

మునులది యందిపుచ్చుకొని

ముచ్చట దీరంగ మోక్షమందిర

మున కధికారులై తదను

బూతిని బొందుదు రెల్ల వేళలన్.

ఆత్మవశమై ప్రవర్తించు నట్టి మనసు

స్నేహితుని భంగి లక్ష్యసంసిద్ధి జేర్చు

నిందియమ్ముల పాటకు నృత్యమాడు

చిత్త ముభయభ్రష్టత్వ దుష్ప్రీతికై దార్పు.

కరతలామలకమ్ముగఁ గానవచ్చి

చేరవచ్చిన మఱికొంత దూర మేగి

పట్ట నుంకింప జెయిజాతి పరిహసించు

కోరికలకన్నఁ బ్రీతిపక్ష కోటి కలదె?

మానస మొక్కకోతి యను

మాట తిరమ్ముగ నమ్ము మత్పద

ధ్యానసమాధి నిష్ఠులగు

దాంతులుపై త మొక్కవేళలన్

మానస మాపలేక యవ

మానము పొందుచు నుందుఁ భక్తిసా

ధాన మొనర్చి యట్టిచేడు

దారుల నీమన సూగ నీకుమా!

జ్ఞాన మొసంగు భక్తి యరి

షడ్వీజయమ్మిడు జ్ఞానశక్తి ద్భ్రా

ద్వానల మారిపోవఁ దిర

మై నిరుపద్రవమై ప్రశాంతమై

మానసదుగ్ధవార్ధి పర

మాత్ర వసించుట కర్హ మయ్యెడిన్.

మానస సంయమం బొకటి

మాత్రమే చాలును మోక్షసిద్ధికిన్.

నిస్తరంగాబ్ధి యట్లు సందియము లుడిగి

శాంత గంభీరమై యొప్పు సంయ మీంద్రు

ధీరచిత్తు మమతా విదూర మగుచు

శ్రిత జనోద్ధార! దాపదీ చిత్తచోర!

శీతోష్ణముల నొక్కరీతి సముదై

చిత్తు బంచేదియ

వాగ్రితమ్ము న్నియమించి నిశ్చలమనః

చాసాద మధ్యమ్మునన్

గీ తా హృ ద య ము

నామైలా నివాతపీపకలికా

న్యాయమున నెప్పు వి
జ్ఞాతుం డాత్మవిభూతి సంభవ
యదృచ్ఛాలాభ సంతుష్టుడై.
సా ధ న

బ్రహ్మచర్య వ్రతావలంబనము సూచె
సాధకున కాత్మ సాఫల్యసాధనంబు
సాత్త్వికాహార సత్సంగ సచ్చితాది
నియమములు చిత్తచాచల్య భయము నుడుపు.
ఏకాంతస్థల మాశ్రయించి, శుచియై
యెవ్వడు భూషణ్య ము
దేకాగ్రిమ్ముగజూపుల న్నిలిపి సు
దేహమ్ముల బాసి న
న్నేకాంతమ్ముగు భక్తి భావమున ధ్యా
నించు బవిత్రాత్ముడై
నా కాతండ్రి హితుండు, వానిదె మహా
నందంబు భక్తాగ్రీణీ!
మనసే చుట్టము, బుద్ధియే సచివు, డా
త్మ జ్ఞానమే యొజ్జయున్,
వినయంబే శిలి, యార్జవంబు దయయున్
విద్యావివేకంబులున్

బనిపాట ల్నవరించు భృత్యతతి;శు
 భ్రాజ్యోతిః జేదాల్చి జీ
 వనయానమ్మున పెటవత్తురు సడ
 భ్యాసమ్ముచే దాసులై.
 మాయా బంధనిబద్ధులై పబల కా
 మకోఠలోభాది ని
 శేయోమార్గములూ జరించి భవవా
 క్థ్ గుఱుచుకు సుస్థిర
 ధ్యేయమ్ముగ గనలేరు మానవులు; భక్తి
 జ్ఞాన వైరాగ్యముల్
 పాయల్దీయ, దరింపుమీ విషయ లి
 త్తబైన సంసారముగ్.

అర్జు :

సగము సాధించి పబల వాంఛాపిశాచ
 దంష్ట్రీల జిక్కి లుప్తకర్తవ్యుడైన
 యోగ భక్తుని పాలితోద్యోగమునకు
 ఫలము సుతైన, గలదేమొ? తెలుపుమయ్య.

కృష్ణ :

యోగాభ్యాస మొనర్చు సాధకుడు దు
 ర్యోగమ్ముచే భ్రష్టుడై

గీ తా హృ ద య ము

సేసిం జెందినఁ జెందుఁగాక, సఘముల్
 ఊనిపఁగఁ బూర్వ స
 ద్యోగపాస్త్ర శరీరుఁడైఁ జననమం
 దున్ లక్ష్యసంస్థికిన్
 దీగ ల్పించిన యోగిపుంగవుల ని
 ర్నిదాత్మ కేహమ్ములన్.
 అతఁ డాచరి జనించి తొల్లటి మర
 భ్యాసమ్ముల ప్తాని సం
 చిత పుణ్యమ్మున జ్ఞానభాస్కర గభ
 స్తిన్ మార్గదర్శంబుగా
 స్మృతి విధి న్నెలకొల్పి యోగనియతిన్
 రేకెత్తు చిత్తమ్ముతో
 గత మార్గశ్రీముఁడై ననుంగలియు ని
 పామక్రియాధోరణిన్.

*

భక్తియోగము

ధనధాన్యాది సమస్తవస్తుతతిపై,
 దారాసుతశ్రేణిపై
 మనుజానీకము పారబోసికొను ప్రే
 మక్షీర ధారానిధుల్
 వినయస్ఫూర్తి మదంఘ్రియుగ్మమున నై
 వేద్యంబుఁ గావించుటే
 వినుమీ! నిశ్చలభక్తియోగ, మదియే
 ప్రేమాధికి లక్ష్యమా!

ధనమదాంధుల యధికార దర్పమతుల
 మేధ కందని మోక్షధాత్రీ ధరాగ్ర
 మతుల దాద్ర్య వైన్యశుష్కాంగు లైన
 యార్తనరులకు సులభసాధ్యమ్ము సుమ్ము.

నవవిధ భక్తిమార్గముల
 నన్ను భజించు చనన్యభావనా
 శ్రవణకతోర దీక్ష భవ.

సంగవివర్జితములై చరించు మత్
 ప్రాప్తిమల భక్తసంతతికిఁ

తాయని చుట్టమనై యొసంగుదున్
 జిప్రకని చీకుచింతలకుఁ

జిక్కని చక్కని శాశ్వతార్థమున్.

గీ తా హృ ద య ము

చిత్రాబ్జమున నాదు చిత్రపతము
జిత్తించి, మచ్చితనా
మత్తుడై మ దమేయ దివ్యచరితా
మాధుర్యము గోలుచున్
రితవ్యాపృతులన్ మునుంగక సదో
ద్రేకమ్మ రెట్టిప నన్
బత్తిగొల్చు సునిశ్చయున్ గవుగిటన్
బంధించి లాలించెదన్.

*

త్రిగుణములు : దైవాసుర ప్రవృత్తులు

త్రిగుణముల ప్రోవునుమ్ము కుంతీకుమార !
మానవుని జీవితమ్ము; నా మాట నమ్ము;
వీని దాటినగాని బ్రహ్మనుభూతి
కలుగ దేరికి; నిదియ నిక్కమ్ము! సుమ్ము !

త్రిగుణమ్ముల్ త్రిపథప్రయాణగతులం
బేరేపు, సందూర్ధ్వమై
నిగుఱున్ సత్త్వగుణమ్ము; కిర్మమున బం
ధించున్ రజోవృత్తి, తి
న్నగః బాతాళముఁజేర్చుఁ దామసము; గా
న నీవు సత్త్వాధివై
పగలున్ రేయిఁ బ్రయత్నమున్ సలుమీ
పై మెట్టు నీకందెడున్.

ద్వివిధంబై తనరారు మానసప్రవృ
త్తిశ్రేణి దైవాసుర
ప్రవిభేదమ్ముల; నందు సాత్త్వికగుణ
ప్రాధాన్యమా దేవతా
రవ మాలించు నొకండు, తామసగుణా
రావమ్ముచే ముగ్ధుడై
భువిలో రాక్షసుడౌ నొకండు; గుణాసం
భూతాకృతుల్ మానవుల్.

శీతా హృదయము

అస్సహన దుర్జనత్వ కలు

పాంబుధి లోపల నోల లాడుచు

విసము వెలార్పునర్పములు,

వృశ్చికముల్ తమనాటిగాగ దు

రవ్వసన మహాంధకార మొక

రమ్యతరమ్మగు స్వర్ణమంచు సం.

తస్మిన్ దేలు మూఢజన

తామసులే నరలోక రాక్షసుల్.

ధనకనక వస్త్రభావ నాద్యభివస్తు

సారసంగీత ముద్దరాక్షస ప్రకృతుల.

కనుప మానంద సత్యసుధాబ్జిః డేల్పు

మోక్ష సంగీత మెచ్చింగి ముదముఁ గూర్చు?

సోదరు డంచు నీవిట్టులఁ

జొక్కదగాని, సుయోధనుండు దా

త్యాగము, దాతని స్వజయ

థామసుఁ జేర్పదలించు రాజు లా

మోదకులూఁ దామసులె,

మమమరమే చాలరేగు నానురే

వాదము మాన్పగ వలదే? ..

వాసవపుత్త! కుతర్క-మేటికె?

జ్ఞాన యోగము

నానారూపకలాపజాలముల భి

న్నత్వమ్మునా దోచు ని
త్యానందుడకు నిర్వికల్పఁడ ననా
తజ్ఞాన భాస్వతుఁడన్
నేనే సుమ్ము; నియతనై త్రిభువనా
నీకంబు శాసించుచున్
నా నైజమ్మిది, లెస్సగాఁ దెలియు మ
న్నా! నీకు మేలమ్యేషున్.

ఈ విజ్ఞానమె బ్రహ్మవిద్య యనునా
హిత్యంబు; జిజ్ఞాసచే
జీవుల్ దీనిని బొందవచ్చుఁ బ్రతిభా
స్మిద్ధాంత రంగమ్ములన్
గావు లెవ్విటి ఫల్గుచునుత దనుకన్
గాఢవ్రతస్వీకృతిన్
జావు బుట్టువు లేదు తత్సఫలతన్
సాధించు విజ్ఞానికిన్.

నాసంకల్ప విధేయమై ప్రకృతి నా
నావస్తు విన్యస్తమా
నీ సంసారము మామయచే బొదుగుచున్
సృష్ట్యంత మందేకమా

గీతా హృదయము

నాసారంబుచు; బూరు షాఖ్యుడ సదా
 నందుడ నిత్యుడ నే
 నే సుమోయి ధనంజయా! హృదయ సం
 దిగ్గఢితి నీవిడుమా!

పక్వఫలము వృక్షమునుండి పడినభంగి
 జ్ఞాని కడదేరు కర్మ శేషయుగడచి
 సంచితానికి వక్షేని బెంచుకొంచు
 బాపి వర్జిల్లు దినదినప్రాభవముగ.

నాతత్త్వాంబుధి నోల లాశుచు మహా
 నం దమ్మునందేలు వి
 జ్ఞాతల్ సంస్మృతిమాయ నంటరుసుమా!
 సన్న్యాసదీక్షాపరుల్
 వీతకోధులు, చిత్తసంయమకళా
 వేత్తల్, గుణాతీతు, ల
 ద్వైతుల్, వారికి నాకు భేద మిసు మం
 తకలేదు సుప్తుస్థనా!

వరూపమ్మును బుద్ధిలో నిలిపి న
 న్నే కాగ్ర చిత్తమ్ముతో
 నారాధితు) మదీయ భక్తతతినే
 నారూపము బొంది త

ద్యౌరంబుల్ భుజివీతిదాల్తు నిది నా
 వంతేకము బంచు నె
 వ్వాడు జెప్పుగ లేదు; రూపరహిత
 వ్యాపారుడ౯ నమ్ముమీ.

మలముల్ ద్రష్టలుసూపు మార్గములును
 మ్మా! వానిలో నొక్కటి౯
 మతిసంధించి సునిశ్చయా శ్శకుడవై
 మాయా మృగాకాంత సం
 సృతి దుఃఖాటవి దాటుమా! పరమత
 స్నేహంబు పాటింపుమా!
 గతి నేనేయని బుద్ధి నిశ్చలుడవై
 కైవల్యము౯ బొందుమా!

అన్యమతస్థులొచ్చు బరి
 హాసము సేయక భ్రాతృభావ సా
 జన్యసుధామరీచికలు
 సాచి కవుగిటు గుచ్చి యెత్తు కా
 రుణ్యమె ఛిన్న భిన్న నర
 లోక నమ్రోదయ కారణంబు; తత్
 పుణ్యమె వ్యక్తిజీవన త
 పోవనకల్పక మార్యపద్ధతి౯.

గీ తా హృదయము

ఏ యో వేళల, నేప్రదేశముల, నే
యే హృదయములకా
నా యీశ్వర కలహమందును బ్రహ్మ
ణులైన ధర్మములు
స్థాయిక బాసి నట్టివి, నట్టివి, నే
తద్ధర్మసంరక్షకై
ఆ యో వేళల, నాప్రదేశముల, మా
యూహముల దాల్చెదన్

ఆ ధర్మమృతి కారణం బయిన దై
త్యశ్రేణి మద్దించి, తత్
బాధాకుంతిత భక్తలోకమును సు
బాల్చించి, వెన్వెంటనే
నాధామంబును జేరుకొందు; నిదియే
నాధర్మ, మీవట్టలే
నీధర్మమును గుర్రెఱింగి యసురా
సేకంబు నిర్లించుమా.

సాదృశ్యములు లేని గుహ్యతర వి
జ్ఞానంబు సర్వస్వముకా
స్వాధీన స్వరరాగ యుక్తముగ నీ
స్వాంతము సమంచితకా

హా న యోగ ము

జేదంచు నివడనాడి దు స్తర మహా

చింతాభిలో ముగ్ధదోళి

కాదంచు గ్రహించి సత్వర జగ

త-భ్యాణము గూర్చెదోళి

*

*

*

విశ్వరూప సందర్శనము - సంకయ విచ్ఛేదము
ఆ త్మా ర్పణ

అష్టనూడు;

నీ వొసంగిన జ్ఞానసందేశ సుఖలు
వీనులకు విందుసేసి మహానుభావ!
చూపగదవయ్య త్వద్వివ్యరూప మిపుడు
చక్షురిందియ మానంద సరసిదేల.

కృష్ణుడు :

అకలం కమ్మును శక్తి మంతమును ని
త్యానంద సందోహమున్
సకలాతీతము సర్వవస్తు గతమున్
సత్య ప్రభాథామమున్
మకుటాగ్రోన్నత మార్యసన్నత మసం
భావ్యమ్ము దివ్యమ్ము మా
మకరూపం బిదె! చూడు మర్జన! మనో
మాలిన్యముల్ వాయగన్

బాస ల్నెప్పగ లేని, మానసములున్
భావింపగాలేని, నా
నాసాభాగ్యము జర్రలేని, నయనా
జ్ఞమ్ముల్ శ్రవస్సంపదల్

విశ్వరూప సందర్శనము

హా సింజూడ వినంగలేని, తనువులో
 స్పృహగల గాలేని, నా
 వేసంబుక కనుగొమ్ము వివ్యమగు దృ
 గ్వీచిక బ్రసాదించితో

అర్జునుడు :

ఎవ్వడవీవు? నివ్వధిఁ జ
 రింపగనేల? సమస్త సూతముల్
 రివ్వనవచ్చి త్వన్ముఖద
 కీ నిలయమ్ములఁజొచ్చు టేమిఁము
 న్నవివధి నుండి యీక్షణము
 నంద యజాండము నిండి తెల్లు? నా
 కివ్వధ మెల్లఁ దెల్లముగ
 నేర్పడఁ జెప్పము నీకు మౌక్తిక-దత్.

కృష్ణుడు :

కాలపురుషుడ, వీరిపాణాల నెల్ల
 మున్నె హరియించినాడఁ బ్రచ్ఛన్నవృత్తి
 నామమాత్రమ్ముగా యుద్ధభూమిలోన
 వీరిఁ జంపుము నిష్ఫలాపేక్షమతిని.

శ్రీ తా హ్మ వ య ము

మూలు వేయనేల విను

మా! సకలార్థములన్ దృఢించి, మో
మోబము దీచి, లోనియహం

ము నిష్ఠనాడి, యచ్యుతక్రిమై
సూక్తివచ్చి నాశరణుఁ

జొచ్చుము పార్థ ! త్వదీయపాప ఘో
రాటవి దాటఁ జేసెన్క ని

రామయ మైన పవన్ముఁ జేర్చెదన్

దండకము

అర్జునుడు :

శ్రీకృష్ణమానాథ! పావోధిగుభీర! దేవాతిదేవా!
పవిత్రప్రభావా. మహావిశ్వరూపా! లసత్ శ్లాసదీపా!
జగత్సృష్టిసంహార లీలావినోదా! విషాదాత రంగుడవై
యాత్మకర్తవ్యమున్నాని శూన్య బుధాసించుచున్ సైన్య
మశ్యమ్మనన్ గర్భరంగమ్మనన్ దేరువై గూరుచున్నట్టి
సన్నుం గఱాక్షించి గీతాసుధావృష్టిచే నాత్మతాపమ్మ
జల్లార్చి కర్తంబు బోధించి శ్లానుబు సంధించి భక్తి
న్నిరూపించి వేదాంత సూక్ష్మములన్ గానపీయూష
గర్భమ్మన్ డాచి నావీనులుబోసి ధర్మచ్యుతి స్థాన
మైనట్టి నాబుద్ధి బాహ్యమ్మ నిర్మలముజేసి యష్టాన
గాఢాంశకార ప్రదీపమ్మ నీ దివ్యరూపమ్మ కారుగ్య
మేపారగా నేత్రపర్వమ్మగా నాత్మ మోదముగాఁ జూపి

నా వోమహత్మా ! జగన్నాథ! విజ్ఞానసింధూ! భవద్దీప్య
 లీలాకలాపమ్ము నూహింప వర్ణింపఁ జిత్రింపనాబొంట్లకు
 శక్యమే భక్తిభావాంకితంబైన చిత్తమ్ముతో నాడు సర్వ
 స్వము స్పీదు పాదాంబూజాతంబు లుదఁచి నీయాజ్ఞాకు
 నేచియున్నాను నన్ను సుధాదృష్టి వీక్షించి సారథ్య
 ముం జేయు మన్నా! నిను స్పృహ తన్నా! జితాత్మ
 పసన్నా! నమస్తే ! నమస్తే నమస్తే నమః.

అర్జునుడు :

ధన్యుడనైతి, నన్యులకు

దానతపోనియమాది కర్తవ్య

సన్యసనమ్మునక బడయఁ

జాలని నీ శుభదర్శనమ్ము నా

పుణ్యవశమ్మునక దొరకె

బూతచరిత్ర! విషాదభీకరా

రణ్యము ను తరించితీ, ది

రమగుబుద్ధి రణ మైనరైదక.

నావా రంచును వారివా రనుచు భి

ష్టత్వంబు కల్పించి, మి

ధ్యావా దాశుక మాత్తధర్మము పయిక

దట్టమ్ముగా గట్టి మో

గీ తా హృ ద య ము

హావేశమునఁ గన్నుఁ గాన కట్టులా
 యాసవ్యథం జెందు నా
 భావముల్ సరిదిద్దినాడ వనుకం
 పాయ త్తచిత్తుడవై.

తాతల్, తండ్రులు, నోదరుల్, విషయపా
 తాళమ్ముఁ జూపింపఁగా
 గోతుల్ త్రవ్వెడువారెకాని హృదయ
 తోభాగ్నిఁ జల్లార్తులే?
 నీతు లెప్పిస, దానిసూపిస, హిమా
 సీతుల్యమహా మోక్షముం
 జేత న్నెట్టిస, నీవకావె! మనసా
 చింతితు నిన్నెప్పుడున్.

వారు స్వీరును శూరుఁ డీతఁడని సు
 భావింప గర్వోద్ధతిన్
 వీరాలాపము లాడుచుండుదు; భవ
 ద్విశ్వస్వరూపమునం
 దూరుంబేరును లేని జీవతతులం
 దొక్కండనం చిష్టు క
 ల్లారంజూచి యహమ్ము వీడితి మహా
 త్తా! భక్తకల్పద్రుమా!

చనపుబూని విహారవేళల వయ

స్వా! యాదవా! యుచు మం

తనము లేసితి నితకాలము మహా

త్వా! దేవదేవుండ మం

చనుమాత్రమ్మ నెఱుగనైతి ఘన మా

యా చోదితాత్తుండనై,

నను మన్నించి మదాత్మకలక్షణ మహా

నై వేద్యమున్ బొందవే!

ఘోరంబై, దురితాంధకారమయమై,

కోటానుకోటి పజ్జా

భారంబై, బహుళవ్యధాభరితమై

వారింపఁగా రాని హిం

సారావంబులతోడ నిండిన ధరా

చక్రంబు నే డీగతిన్

బోరం జూరముచేయఁగాఁ దలచియో?

పూర్ణాహుతిన్ గైకొనన్.

స్వార్థజీమూత వృష్టిచే జననమంది,

పాపికొండపై వర్ధిల్లి, పరమశాంతి

కల్పకముఁగూల్చి, హింసార్థి గలియఁబోవు

కాలవాహిని నెవ రడ్డఁగలరు? చెప్పును!

గీతా హృదయము

దేవా! సేయసమానశక్తిమయ సం
 దీప్తాకృతింజూచి, మ
 ద్భావమ్ముల్ పులించె నన్భుత భయ
 భ్రాంతమ్ములె నేడు, త్వత్
 సేవాసముడ భక్తుడన్, విబుధసం
 సేవ్యమ్ము సేవిశ్వరూ
 పావేశ మ్ముహసహరించి నిజసా
 మ్యాకారముం జూపసే !

సంజయుడు :

ఈరీతిం గడు జాలిదూలి నరుడె
 తే సమ్రభావమ్మునన్
 గోరన్ , జక్రగదా కిరీటయుతమా
 గోపాలరూపమ్ముతో,
 జేర న్వచ్చిన, శాంతచిత్తుడగుచున్
 జేజేలనప్పించి, ను
 ర్వారక్షత్రియభర్త నిర్వహణ కా
 ర్యారంభసంరంభియై
 విల్లమ్ముల్ ధరియించి, యాత్మ, విజయా
 వేగమ్ముమిన్నంటఁగా
 గజ్జోలమ్ముగు కర్మరంగమున ని
 ష్కామక్రియాదీక్ష సం

ధిల్లన్ దూఁకె ధనంజయుడు, హరిభ
 క్తిన్ బుష్పహరిమ్ముగా
 యుల్లుబందునఁడాల్చి, సత్త్వగుణ వి
 ద్యతాఁగతివిస్ఫారుడై.

పరమాత్ముడగు మాధవుడును, ధను
 ర్బాణాభిషిక్తుడు సం
 గరలీలా నిపుఁడు పార్థుఁడును యో
 గప్రాప్తి నెచ్చోట నుం
 దురొఁయిచ్చోట, ధృతి ర్విభూతి జయ సం
 దోహమ్ములున్ సీతీయున్
 దిరమై కన్నుల పండువై వెలిగెడున్
 దేదీప్యమానమ్ముగన్.

* * *

జీవయాత్ర

(హండురంగము - జంకెతాళము)

ప॥ పాలమున్నీటిపై బంగారుపడవలో
పయన పైనా నోయి దేవా
ఆ. ప. నీలవఃబులలోని నిండుజాబిల్లి ము
త్యాలమేడకు జేర్చుతావా. |పా॥

1. గాఢాంధకారము కమ్మకొని వచ్చేను
కన్ను మిన్నెఱుగనో దేవా
పాంథ విద్యాదీర్ఘభాగమాంబైన
రూఢిమార్గము చూపుతావా. |పా॥

2. ఈ కోర్కెకరతీాలు నిందియానిలముచే
ఈ నావముంచేను దేవా
ప్రాకటమగు భక్తి భావమను తెప్పపై
భవవాధి దాంటిచుతావా. |పా॥

3. సుమగంధయుత కళా సుసీమానిలః బిభ్రుషు
శుభశకునమై వీచె దేవా
కమనీయమగు నీదు కరుణామరీచి నా
కనుల పండువు చేసెదేవా. |పా॥

*

